

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ

Наразі в Україні все ще тривають воєнні дії, але говорити про наступні відбудову зараз, на нашу думку, саме час.

І сама війна, і післявоєнне відновлення стане значним випробуванням для економіки країни. Те, наскільки успішно і швидко економіка зможе відновитись, залежить і від того, наскільки продуманим і спланованими будуть кроки для цього.

Метою даного дослідження є аналіз викликів післявоєнної відбудови України і визначення місця в цьому процесі соціального підприємництва.

Воєнні дії на території України принесли дуже багато горя і проблем, на вирішення яких піде не один десяток років.

Основними викликами, з якими доведеться справлятися по завершенню війни, є наступні.

Насамперед, це значні руйнування інфраструктури. Значна частина транспортної, енергетичної та житлової інфраструктури була пошкоджена або зруйнована. Зруйновані дороги, мости, залізничні шляхи та аеропорти ускладнюють логістику та транспортування товарів. Пошкоджені енергетичні об'єкти, такі як електростанції та газопроводи, створюють перебої в енергопостачанні. Без відновлення цих зруйнованих об'єктів відновити економіку не вдасться. До процесу відновлення цієї інфраструктури можуть долучитись соціальні підприємства: взявши участь у відбудові доріг, мостів, енергетичних об'єктів, створивши при цьому нові робочі місця для місцевих жителів, ветеранів та переселенців, а також інших вразливих верств населення, забезпечуючи їх участь у відновленні інфраструктури.

Відновлення критичної інфраструктури потребує значних фінансових ресурсів та часу. Але тривала війна виснажила державний бюджет, збільшила боргове навантаження та зменшила надходження від податків. Зростання державного боргу через військові витрати, зниження податкових надходжень через зупинку роботи підприємств в кінцевому підсумку призвели до інфляції та девальвації національної валюти. Це обмежує можливості для інвестицій у відновлення.

Допомогти вирішити питання нестачі фінансування відбудови можна через залучення інвестицій. Але інвестори можуть бути обережними через ризики, пов'язані з безпекою та політичною нестабільністю. Нестабільна політична та безпекова ситуація відлякує інвесторів, так само як і відсутність чітких гарантій захисту інвестицій.

Тому важливо створити сприятливі умови для залучення як внутрішніх, так і міжнародних інвестицій через створення сприятливого інвестиційного клімату.

Одним з напрямів залучення інвестицій – це залучення їх у фінансування діяльності соціальних підприємств, що будуть долучатись до відбудови. Соціальні підприємства можуть бути привабливими для інвесторів завдяки їхній соціальній місії та стійкості. Тому важливим є створення сприятливих умов для інвестування в соціальні підприємства через державні програми та міжнародну підтримку.

Через воєнні дії і загрозу власні безпеці багато тисяч українців змушені були виїхати з своїх домівок. Війна спричинила масове переміщення людей, як внутрішнє, так і за кордон. Багато кваліфікованих працівників залишили країну, що створює дефіцит робочої сили в ключових галузях. За час війни велика частина працездатного населення загинула або втратила працездатність через травми. Все це призвело до відчутної нестачі кадрів в більшості галузей. Вирішення проблеми кадрів можливе через державну програму підтримки повернення біженців по завершенню війни. Свій внесок в цей процес теж можуть зробити соціальні підприємства, наприклад, через сприяння залучення на ринок праці переселенців і ветеранів.

Також важливими є впровадження інноваційних підходів до організації ведення бізнесу, розвитку цифрової економіки і зеленої енергетики. Соціальні підприємства можуть сприяти розвитку технологічних соціальних підприємств, які пропонують інноваційні рішення для відбудови, зокрема, можуть впроваджувати нові технології для вирішення економічних та соціальних проблем.

Після завершення війни Україну чекатиме і ряд соціальних викликів: зростання рівня бідності та безробіття, потреба у відновленні соціальних послуг, таких як освіта та медицина, інтеграція переселенців у нові громади, реінтеграція ветеранів і їхня соціалізація після повернення до мирного життя. Ці виклики вимагають комплексного підходу, включаючи міжнародну підтримку, ефективне управління ресурсами та залучення громадянського суспільства. Соціальні підприємства можуть через створення програм професійного навчання та працевлаштування пропонувати роботу та навчання для переселенців і ветеранів, допомагаючи їм адаптуватися до нових умов.

Не можна недооцінювати і екологічні наслідки війни: забруднення ґрунтів, води та повітря через бойові дії, знищення сільськогосподарських угідь та лісів, високі витрати на екологічну реабілітацію. В цьому напрямку теж може надати свою допомогу соціальний бізнес. Соціальні підприємства можуть реалізовувати екологічні проекти, залучаючи місцеве населення до роботи, наприклад, з очищення територій, відновлення лісів та сільськогосподарських угідь.

Наведений перелік є далеко не вичерпним. Бачимо, що соціальні підприємства можуть стати важливими партнерами у відбудові економіки України зокрема і у створенні стійкої економіки загалом. Наведені напрямки

демонструють, як соціальне підприємництво може стати рушійною силою у відбудові України, забезпечуючи не лише економічний розвиток, але й соціальну згуртованість. При цьому мають бути не тільки окремі соціальні ініціативи самих підприємців, але і зважена політика держави, яка, доступними тільки їй інструментами, зможе забезпечити належні умови не тільки для залучення соціального бізнесу до відбудови країни, але і створити сприятливі умови для розвитку соціального підприємництва загалом.

Перелік використаних джерел

1. Богацька Н. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. Економіка та суспільство. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-4>
2. Валюс Л.О. Війна в Україні як каталізатор розвитку соціального підприємництва. Трансформаційна економіка. 2023. № 2 (02). С. 10-15. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-2-2>
3. Міщенко С. Соціальне підприємництво: ефективний інструмент подолання безробіття. Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки. 2023. № 1 (38). С. 40-44. URL: https://journals.uran.ua/ves_pstu/issue/view/16328

УДК 331.5:338.24.021

Сімків Л. Є., д. е. н., професор,
професор кафедри туризму, рекреації та регіонального розвитку
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ВІДТВОРЕННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Розробка та імплементація ефективної моделі відтворення робочої сили в умовах повоєнного відновлення України повинна базуватися на системі стратегічних пріоритетів, що враховують глибинні структурні деформації ринку праці, спричинені військовими діями, та створюють підґрунтя для сталого соціально-економічного розвитку країни у довгостроковій перспективі. Першочерговим стратегічним пріоритетом відтворення трудового потенціалу країни виступає формування комплексної державної програми репатріації зовнішніх трудових мігрантів та внутрішньо переміщених осіб. Дана програма має включати диференційовані механізми стимулювання повернення різних категорій мігрантів (висококваліфікованих фахівців, молоді, представників пріоритетних професій) шляхом надання податкових преференцій, пільгового кредитування для придбання житла, сприяння у працевлаштуванні та започаткуванні власного бізнесу, а також забезпечення належних безпекових умов для життєдіяльності у деокупованих та прикордонних регіонах.